

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND: SEMMI KIS ÉLETEK. BUDAPEST, LIBRI KÖNYVKIADÓ, 2012.

DP: Neked bejött?

LZS: Nekem bejött. És úgy látom, másoknak is bejött.

DP: Igen. De neked miért? Gondolom, mindkettőnknek nehéz kivágni, cuttolni a személyes érintettséget.

LZS: Maga a cuttolás is az... Nekem azért, elsősorban azért jött be, mert érdekelt a témája. És mert érdekelt, hogy azt a valóságot, amiben éltünk, amiben benne voltunk, hogyan írja meg. Ezzel kapcsolatban jut eszembe valami...

DP: Benne voltunk, de mindketten (= ő meg én) alig 18 évesek voltunk a forradalomkor... Ahogy utólag elmesélték, úgy látom, nagyon meg tudott fogni valamit.

LZS: Amikor ma reggel felkeltem, és eszembe jutott, hogy a Semmi kis életekről fogok veled beszélgetni, és felidéztem, miről is szól a könyv, mi történik benne, akkor bizonyos könyvbeli eseményekre rátelepedtek a valóságból ismert események. És hirtelen nem tudtam megmondani, a könyvben pontosan hogyan is történt. Szóval, az merült fel bennem, hogy amikor valaki ennyire a valós eseményeket írja meg, akkor mennyire kell hűen követnie azokat. És vajon mit eredményeznek az eltérések? Vajon az eltérés nem visz-e be olyan gesztusokat, amelyek azok számára is, akik nem ismerik a valós eseményeket, tehát nem téríti őket el saját emlékezetük, a bizonytalanság gesztusaira utalnak. Érthető?

DP: Nem egészen... Milyen „valóság”? Nekem csak történetekből ismert az egész, neked voltak sajátjaid is, de hát nem azokat írta meg Zsiga...

LZS: Megölnek egy gyereket, aki a töltésen biciklizik – ez egy erős történet volt, Szatmáron mindenki ismerte. A legapróbb részletekig. A Semmi...-ben is megvan, másképp. Nekem viszont annyira erős az eredeti, hogy rátelepszik a könyvre. Aki nem ismeri, az zavarmentesen tudja olvasni, ez igaz. De a kérdésem inkább poétikai: vajon nem kerül-e be ilyenkor, az átdolgozás során, az átdolgozás módszerével együtt olyasmi, ami gyengíti az átdolgozást?

DP: Számodra talán bekerül, számomra nem. Ha ismerném, akkor sem gyengülne szerintem. Nagyon romantikusan szólva, az írásnak van egy varázslata, amit ez a könyv használni tud. Miközben mégsem hókuszpókusz. Nem is átdolgozás szerintem, inkább meg-. És ettől teremtés. Asszimilálás, magáévá tevés.

LZS: Sokan ráismerni vélték erdélyi helyszínekre meg emberekre. A könyvről szóló kritikák ki is emelték, mennyire hiteles. De olyasmire is emlékszem, hogy valaki pontosított másvalakit: nem Szatmár, hanem Arad, más meg Kolozsvárra esküdött. Más meg a lakás pontos címét kérte számon, hogy egyszer miért a másodikon van, másodszer miért a harmadikon. Valóságként olvasták, a valóságnak szóló elvárásokkal.

DP: Ez az ilyen könyvek veszélye. A Visszaforgatás kapcsán sem tudom sokaknak elmagyarázni, miért és hogyan fikció. Sőt, aki tudja, mi az, még az is kérdezett meredekeket. Különböztet legalábbis Kolozsvár és Szatmár között szándékos a billegtetés, azt hiszem.

LZS: A Visszaforgatás, hogy úgy mondjam, hátborzongatóan „egy az egybeni”? A Zsiga könyvét olvasva kezdtem azon gondolkodni, hogy milyen következményei vannak annak, amikor a valóságot írjuk, de nem „egy az egyben”?

DP: És szerinted milyenek? Csalódtál vagy lelkesedtél?

LZS: Milyen lehetőségei vannak az irodalomnak, amikor a „valóságot” írja, és mégsem akar dokumentum lenni?

DP: Hidegvérrel.

LZS: Szerinted mit hoz be a Semmi...? Mi az, amit ő tud?

DP: Hosszú- és szélestávú prózát, feszültséget, alakokat (Rakucsinec, Nicu Zmeura, Eszter stb.), jeleneteket (mint a kihallgatásé például).

LZS: Igen, olyan szempontokat hoz be: szemeket és pontokat, amelyek ott voltak körülöttünk, de eszünkbe nem jutott, hogy azok a szemek is láthatnak... Te másképp látod '89-et a Semmi... után?

DP: Élhetőbbnek és élhetetlenebbnek egyszerre. Illatok, szagok, hangulatok... Ebben nagy ez a könyv. Még a szekusok is emberek, ami zavart is, de rokonszenves is volt valahogy. Senki nem csak szekus.

LZS: Vajon miért írták oda alcímnek, hogy „erdélyi történet”?

DP: A kiadó írta oda, szerintem marhaság. Piacosság. Fenyvesek, elnyomás, senyvedő magyarság and so on...

LZS: Próbálom összeírni, miben erdélyi ez a könyv, de az eseményeket leszámítva, lényegében semmit nem találok. Nyelvében te érzel valamilyen erdélyiséget? Történetmondása volna erdélyies? A szerkezete?

DP: Hogy román alakok is vannak benne, tán az. Meg a suliban a románórák. Hogy nem a magyarok voltak rohadtak, vagy nemcsak ők.

DP: A másik ilyen tipologizálás, hogy „89-es regény”. Már láttam efféle listákat, mikkel kell együtt emlegetni.

DP: Hát szól arról is, de nem csak. Az a része erősebb szerintem.

LZS: Nekem másért erősebb. Például a bravúrosan gördülékeny mondatai miatt. Tehát az olvasási élmény miatt. Vagy pl. azért, hogy megtudtam belőle, miben áll „franciásan dugni”. Vagy hogyan lehet végigvonulni egy függőfolyosón, úgy, hogy a léptek ritmusa felcsigázza az egész házat.

DP: Igen, hát ezek a hangulatok és egyebek. Mindig nagyon tudott írni, most a szerkezetet is felépítette.

Kategoria: Téka

Denumire autor: Demény Péter/Láng Zsolt

Látó Szépirodalmi Folyóirat